
**EESTI ARENGUKOOSTÖÖ JA HUMANITAARABI
ARENGUKAVA 2011–2015**

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	3
2. VALDKONNA STRATEEGILISED ALUSED.....	4
2.1 EESTI ARENGUKOOSTÖÖ TEGEVUSVALDKONNA ÜLDISED PÕHIMÕTTED	4
2.2 ARENGUKAVA SIDUSUS RAHVUSVAHELISTE EESMÄRKIDEGA.....	5
2.3 ARENGUKOOSTÖÖ EESMÄRKIDE SEOS TEISTE POLIITIKAVALDKONDADEGA	6
2.3.1 KAASATUD MINISTEERIUMID, ISIKUD JA ASUTUSED	7
3. ARENGUKOOSTÖÖ TEGEVUSVALDKONNAD.....	8
3.1 HETKEOLUKORRA ANALÜÜS.....	8
3.2 EESTI ARENGUKOOSTÖÖ ALAVALDKONNAD, ALAEESMÄRGID JA MEETMED	10
3.2.1 INIMARENGU TOETAMINE	10
3.2.2 RAHU, INIMÕIGUSTE TAGAMISE, DEMOKRAATIA JA ÕIGUSRIIGI ARENGU TOETAMINE	12
3.2.3 JÄTKUSUUTLIKU MAJANDUSARENGU TOETAMINE.....	14
3.2.4 ARENGUKOOSTÖÖ ELLUVIIMISE TÕHUSTAMINE JA SELLE LÄBIPAISTVUSE SUURENDAMINE	15
3.2.5 TEAVITAMINE JA MAAILMAHARIDUS.....	22
4. II TEGEVUSVALDKOND: HUMANITAARABI.....	23
4.1 HETKEOLUKORRA ANALÜÜS.....	23
5. RAHALISED VAHENDID.....	27
6. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE JA JUHTIMINE.....	28

1. Sissejuhatus

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava aastateks 2011–2015 on aluseks Eesti avaliku sektori tegevusele arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas. Arengukava annab võimaluse ka teistele arengukoostöö ja humanitaarabi toimijatele oma tegevusi planeerida. Arengukava on koostatud eelmise, 2006–2010 arengukava põhjal, mille aluspõhimõtteid ja suundi jätkatakse ning edasi arendatakse.

Arengukava juhtmõte on kujundada Eestist omanäoline, rahvusvahelisi arengueesmärke toetav ning üldtunnustatud arengukoostöö põhimõtetest lähtuv doonorriik, kelle abi on partnerriikides oodatud ja nende arengule kasulik ning kellega teised doonorriigid soovivad koostööd teha.

Arengukava koostamise tulemusena on Eesti arengukoostöö läbipaistev ja tulemuslik ning on kindlaks määratud selle alused, valdkonnad ning olulisemad partnerid sihtriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide kaupa. Eesti arengukoostöövahendid on üleilmseid arengu- ja humanitaarabivajadusi arvestades piiratud ning seetõttu on arengukava ülesandeks saavutada abitegevuste võimalikult täpne planeeritus ning tõhusus, kooskõla sihtriikide vajadustega ning teiste doonorite tegevusega lähtuvalt üldtunnustatud abitegevuse põhimõtetest, nagu Pariisi deklaratsioon ning Accra tegevuskava.

Arengukava aluseks on üldised rahvusvahelised arenguteemalised kokkulepped ja eesmärgid, nagu näiteks ÜRO aastatuhande arengueesmärgid, samuti Euroopa Liidu (EL) arengupoliitika otsused ja suunised. Riigisisestelt reguleerivad arengukoostööd Vabariigi Valitsuse seadus, välissuhtlemisseadus ja arengukoostöö projektide läbiviimise kord. Arengukava täiendab ja arendab edasi Riigikogus kinnitatud dokumenti “Eesti arengukoostöö põhimõtted” ning teisi rahvusvahelisi ja riigisiseseid alusdokumente.

Arengukava seostab arengukoostöö ja humanitaarabi teiste poliitikavaldkondadega ning suhestab Eesti arengukoostöö rahvusvahelise arengukoostöö kokkulepete ja eesmärkidega. Eraldi käsitletakse Eesti humanitaarabi eesmärke ja abiandmise viise.

Eesti arengukoostöö üldiseks eesmärgiks on aidata kaasa üleilmse vaesuse vähendamisele ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele.

Eesti arengukoostöö eesmärgid tegevusvaldkonniti on järgmised:

- 1) inimarengu toetamine ning arengumaades hariduse ja tervishoiu kättesaadavuse suurendamine, fookusega naistel ja lastel;
- 2) rahu ja inimõiguste kaitse ning demokraatia arengu toetamine, riikide stabiilsuse kindlustamine, hea valitsemistava juurutamine ning inimõiguste tagamine;
- 3) majandusarengu edendamine, sealhulgas majanduskeskkonna reformi ning üleilmse kaubandusvõrgustikuga liitumise ja põllumajanduse toetamine; keskkonnasäästliku ja jätkusuutliku arengu soodustamine;
- 4) lähtuvalt arengukava põhimõtetest arengukoostööd elluviivate rahvusvaheliste organisatsioonide toetamine. Eesti arengukoostöö tõhustamine, panustamine eelkõige piiratud arvule prioriteetsetele partnerriikidele ning sektoritele, lähtudes partnerriigi prioriteetidest ning pidades silmas pikaajalisi eesmärke;

5) Eesti avaliku, era- ning kolmanda sektori arengukoostöövõimekuse tugevdamine ning elanikkonna hulgas arengukoostööalase teadlikkuse suurendamine, maailmahariduse tutvustamine.

Kõiki valdkondi läbivalt edendab Eesti võimalusel info- ja kommunikatsioonitehnoloogia laialdasemat rakendamist arengukoostöö osana.

Eesti teeb kahepoolset arengukoostööd eelkõige riikidega, kellele Eestil on võimalik oma kogemuste põhjal pakkuda lisaväärtust ning kes on valmis arendama demokraatlikku ja inimõigustest lähtuvat ühiskonda. Sellest tulenevalt on Eesti kahepoolse arengukoostöö prioriteetseteks partnerriikideks vähimarenenud riikidest Afganistan ning ühed Euroopa väikseima rahvusliku kogutoodanguga EL idapartnerluse riigid Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene. Lisaks nimetatud riikidele teeb Eesti koostööd ka teiste arenguriikide ja partneritega, kes tunnevad huvi mõne Eesti spetsiifilise kogemuse vastu.

Rahvusvahelised organisatsioonid on üleilmse vaesuse vähendamisel, stabiilsuse ja inimõiguste tagamisel asendamatud. Seetõttu on nende tegevuse ja eesmärkide toetamine oluline ka Eesti arengukoostöös. Eesti panustab selles kontekstis lisaks EL-le ka ÜRO süsteemi ja selle arenguküsimustega seotud organisatsioonide, samuti Maailmapanga ning OECD tegevusse.

Eesti poolt teistele riikidele osutatava **humanitaarabi eesmärgiks** on inimeste päästmine ning loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides kannatanute abistamine, pöörates eelkõige tähelepanu kõige ebasoodsamas olukorras olevatele elanikkonnarühmadele. Eesti hindab iga humanitaarabi vajadust eraldi ning osutab abi viisil, mis on asjaomases olukorras kõige vajalikum ning kooskõlas ülejäänud abiosutajate tegevusega. Humanitaarabi andmise ja selle koordineerimise eest vastutab Välisministeerium, riigisiselt teeb Välisministeerium koostööd Siseministeeriumi, Eesti Punase Risti ning teiste asutuste ja organisatsioonidega. Eesti jätkab rahvusvahelise humanitaarabi süsteemi ja koordineerimise toetamist eelkõige ÜRO koordineerimise büroo ning EL komisjoni humanitaarabistruktuuride (ECHO) kaudu ning panustamist ÜRO hädaabi keskfondi (CERF) ja ÜRO rahvusvahelisse kriiside hindamise ja koordineerimise süsteemi (UNDAC).

Arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavas seatud eesmärkide saavutamiseks kavatab Eesti suurendada arengukoostöö osakaalu oma välispoliitikas ja selle seotust teiste poliitikavaldkondadega. Eesti on suurendanud ametliku arenguabi summad aastaks 2010 tasemeni 0,1% rahvuslikust koguproduktist (RKP) ja püüdleb Euroopa Liidu Ministrite Nõukogu 25. mai 2005 otsuses lubatu kohaselt taseme 0,33% RKPst poole.

2. Valdonna strateegilised alused

2.1 Eesti arengukoostöö tegevusvaldkonna üldised põhimõtted

Eesti arengukoostöös jälgitakse, et läbivalt oleks tagatud:

- inimõiguste järgimine
- sooline võrdõiguslikkus
- keskkonnasäästlikkus.

Lähtumine partnerlusest ja partnerriigi prioriteetidest

Eesti arengukoostöö lähtub põhimõttest, et oma arengu eest lasub vastutus eelkõige arenguriikidel endil. Et saavutada jätkusuutlikke tulemusi ning tagada selleks vajalik partnerriigi vastutus ja motiveeritus, lähtub Eesti arengukoostöös partnerriigi vajadustest, prioriteetidest ja arengustrateegiatest. Samas lähtub Eesti koostöö planeerimisel ka enda prioriteetidest ja võimalustest. Partnerriigi ühiskonna suurema kaasatuse saavutamiseks soovib Eesti teha arengukoostöö kavandamisel, elluviimisel ja hindamisel laiapõhjalist koostööd lisaks valitsusele ja esindusorganitele ka kolmanda sektori ja erasektoriga.

Lähtumine pikaajalistest eesmärkidest ja tulemustest

Et saavutada kestvamaid tulemusi ja partnerriigi suuremat vastutust ning kaasatust, lähtub Eesti projektide kavandamisel ja hindamisel järjest enam pikemaajalistest projektiülestest eesmärkidest. Eesti seob arengukoostööprojektid partnerriigi tasandil pikemaajaliste eemärkide ja programmidega ning arendab võimalusel prioriteetsetes sektorites pikaajalist erinevaid tasandeid ja institutsioone hõlmavat koostööd.

Tõhus koordineerimine ja täiendavus

Abi tõhusus sõltub erinevate huvide, eesmärkide ja abipoliitikaga doonorite koostööst. Tegevuse ühtlustamiseks osaleb Eesti partnerriigi tasandil aktiivselt abi harmoneerimise struktuurides, toetades võimalusel partnerriigi juhtrolli. Eesti lähtub EL Nõukogu abitegevuse ühtlustamise ja tööjaotuse lõppjärgeldustest, abi ühtlustamise Pariisi deklaratsioonist (2005) ning Accra kokkuleppes (2008).

2.2 Arengukava sidusus rahvusvaheliste eesmärkidega

Eesti ei saa endale lubada ükskõiksust mujal maailmas toimuva vastu – Eesti julgeolek, majanduse ja keskkonna olukord sõltuvad otseselt maailmas toimuvatest sündmustest. Äärmuslik vaesus, haiguste levik, üleilmsed majandusprobleemid, konfliktid, terrorismi levik, toiduga kindlustatus ja kliima soojenemine on probleemid, mis mõjutavad vahetult ka Eesti riigi ja selle elanike käekäiku ning tulevikku. Maailma riigid, sealhulgas Eesti, leppisid 2005. aasta septembris ÜRO tippkohtumisel kokku aastatuhande arengueesmärgid. Koos 2000. aastal vastuvõetud aastatuhande deklaratsiooniga moodustavad need otsused rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärgid, mis arengukoostööga seotud aspektides on kitsamalt sätestatud ÜRO aastatuhande arengueesmärkidena.

ÜRO aastatuhande arengueesmärgid aastaks 2015

1. **Kõrvaldada täielik vaesus ja nälg.** Vähendada poole võrra inimeste arvu, kelle elatis on väiksem kui 1 USA dollar päevas. Vähendada poole võrra inimeste arvu, kes on näljas.
2. **Saavutada üleilmselt alghariduse kättesaadavus.** Tagada kõikidele lastele algharidus.
3. **Edendada sugupoolte võrdõiguslikkust ja luua naistele enam eneseteostusvõimalusi.** Tagada, et tüdrukutel oleks aastaks 2015 poistega võrdväärsed kooliskäimisvõimalused.
4. **Vähendada laste suremust.** Vähendada 2/3 võrra vastsündinute ja laste suremust.
5. **Parandada emade tervislikku olukorda.** Vähendada 2/3 võrra naiste arvu, kes surevad sünnitusel või selle tagajärjel.
6. **Võidelda HIV/AIDSi, malaaria jt haigustega.** Peatada aastaks 2015 HIV/AIDSi levik ja hakata seda vähendama. Saavutada malaaria jt levinumate haiguste leviku vähenemine.
7. **Tagada loodussäästlikum keskkond.** Vähendada poole võrra inimeste arvu, kel pole piisavat ligipääsu puhtale joogiveele. Aastaks 2020 tuleb parandada 100 miljoni kodutu olukorda. Lõpetada loodusressursside mittejätksuutlik kasutamine.

8. **Luua ülemaailmne partnerlusvõrk arengu edendamiseks.** Arendada edasi avatud ja mittediskrimineerivat kaubandus- ja finantssüsteemi; arvestada vähemarenenud riikide erivajadusi, võimaldades nende ekspordile vaba ligipääsu turgudele ja kustutades kahepoolsed võlad; võimaldada arenguriikidele juurdepääs kõrgtehnoloogiale ja hädavajalikele mõistliku hinnaga ravimitele; parandada noorte tööhõivet.

Eesti on Euroopa Liidu liige ja EL on suurim üleilmne doonor. Lisaks 2005. aasta detsembris vastu võetud EL abi eesmärgide ja põhimõteteid sätestavale EL arengupoliitika ühisavaldusele, on EL ja selle liikmesriigid võtnud kohustuse jälgida Pariisi deklaratsiooni ja Accra tegevuskava abi tõhususe kohta, Doha deklaratsiooni arengu rahastamise kohta ning teinud mitmeid ambitsioonikaid otsuseid oma abisummade suurendamiseks ning tegevuse tõhustamiseks ja koordineerimiseks. Ka Eesti arengukoostööpoliitika tugineb nendele otsustele.

Eesti lähtub arengukoostöös järgmistest olulisematest rahvusvahelistest kokkulepetest:

- ÜRO keskkonna ja arengu maailmakonverentsi lõppdokument (Rio de Janeiro 1992)
- ÜRO aastatuhande deklaratsioon ning 2005. ja 2010. aasta ÜRO tippkohtumise deklaratsioonid
- ÜRO aastatuhande arengueesmärgid (2000)
- ÜRO säästva arengu maailmakonverentsi deklaratsioon ja tegevuskava (Johannesburg 2002)
- Arengu rahastamise konverentsi kokkulepe (Monterrey 2002) ja selle ülevaate konverents (Doha 2008)
- FAO toiduga kindlustamise tippkohtumise deklaratsioon (Rooma 2009)
- WTO Doha arenguvõõruga seotud otsused
- Naiste maailmakonverentsi lõppdokument (Peking 1995)
- Rahvastiku ja arengu teemalise konverentsi deklaratsioon (Kairo 1994)
- Ülemaailmse sotsiaalarengu tippkohtumise deklaratsioon (Kopenhaagen 1995)
- EL Nõukogu lõppjärelused "Edusammude kiirendamine aastatuhande arengueesmärkide täitmisel" (mai 2005)
- EL arengupoliitika ühisavaldus (detsember 2005)
- Arenguabi ühtlustamise foorumite otsused (Rooma 2003, Pariis 2005) ja Accra tegevuskava (2008)
- OECD arenguabi komitees kokkulepitud arenguabi andmise põhimõtted, eeskirjad ja juhised
- EL tegevusjuhend täiendavuse ja tööjaotuse kohta arengupoliitikas (mai 2007)
- EL kaubandusabistrateegia: ELi toetuse suurendamine kaubandusega seotud vajaduste rahuldamiseks arengumaades (oktoober 2007)
- EL tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste võimaluste toetamiseks arengukoostöös (2010-2015)
- EL Nõukogu järelused abi tõhusust käsitleva operatiivraamistiku kohta (november 2009)
- EL Nõukogu järelused riigisisese tööjaotuse kohta (mai 2010)
- EL Ülemkogu järelused aastatuhande arengueesmärkide kohta (juuni 2010)

2.3 Arengukoostöö eesmärkide seos teiste poliitikavaldkondadega

Riikliku arengukoostööpoliitika tõhusaks ning tulemuslikuks elluviimiseks on oluline arvestada muu Eesti riigi poliitikaga. Rahvusvahelised arengupoliitilised kokkulepped ning analüüsid, sealhulgas Euroopa arengukoostöö konsensus (2007), juhivad tähelepanu julgeolekule kui arengu olulisele eeltingimusele, mistõttu on arengupoliitika tihedalt seotud välis- ja julgeolekupoliitika tegevustega. Lissaboni

lepingu jõustumine ning Euroopa ühine väliseenistus annavad võimaluse EL arengupoliitika veelgi paremaks sidustamiseks teiste EL poliitikavaldkondadega. Sidustatud lähenemine võimaldab EL-l pöörata tähelepanu riikidele ja regioonidele, kus on eriti ebakindel julgeolekuolukord, loodus- või inimjõududest põhjustatud humanitaarkatastroof, poliitiline või sotsiaalne kriis, või millest lähtub otsene oht naabrite või EL julgeolekule. Seetõttu on oluline Eesti valmidus osaleda ja panustada EL, aga ka ÜRO kriisiohje ja kriisijärgse ülesehitustöö algatustesse, kaasates asjakohast riigisisest ekspertiisi ning võimekust piirkondades ja riikides, mis seda hädasti vajavad. Eesmärgi saavutamiseks on kavas laiendada Eesti osalemist rahvusvahelistes tsiviilmissioonides ning koordineerida ja planeerida (sh Afganistanis ja Lääne-Balkanil) vastavat riigisisest ning valdkonnaülest poliitikat.

Lisaks julgeolekule ja rahu tagamisele on arenguaspektist olulisteks poliitikavaldkondadeks ka majandus- ja kaubanduspoliitika, hariduspoliitika, tervishoiu- ja sotsiaalpoliitika, keskkonnapoliitika ning regionaalpoliitika. Eesti arengukoostöö eesmärkide saavutamiseks EL või teiste rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu on oluline riigisisene arengukoostöövõimekuse kavandamine ning kindlaksmääramine ministriumide ja allasutuste tasemel viimaste haldusala piires.

Arengukoostöötegevustega seotud riigisiseste alusdokumentide loetelu

Arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava on seotud järgmiste Eesti riigisiseste alusdokumentidega:

- Valitsusliidu programm aastateks 2007-2011
- Valitsuse Euroopa Liidu poliitika 2007-2011 (25.10.2007)
- Eesti julgeolekupoliitika alused (2010)
- Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 „Naised, rahu ja julgeolek” rakendamiseks Eestis aastatel 2010–2014
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia “Säästev Eesti 21”

2.3.1 Kaasatud ministriumid, isikud ja asutused

Eesti arengukoostöö valdkonna strateegilise kavandamise, elluviimise ja eri osaliste tegevuse koordineerimise eest vastutab Välisministeerium.

Välisministeerium:

- töötab koos teiste asutuste ja organisatsioonidega välja arengukoostöö suunad ja arengukava, koostab ning esitab Vabariigi Valitsusele Eesti arengukoostöö rakendusplaani, lähtudes käesolevas arengukavas seatud eesmärkidest;
- peab aktiivset poliitilist dialoogi partnerriikidega; lepib kokku lähtuvalt partnerriigi vajadustest ja prioriteetidest ning Eesti võimalustest konkreetsed koostöövaldkonnad;
- esindab Eestit ja Eesti arengukoostöö seisukohti rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas Välisministeeriumi vastutusalasasse kuuluvates rahvusvahelistes organisatsioonides, foorumites ja meedias;
- hindab ja vajaduse korral uuendab kahepoolse arengukoostöö elluviimise süsteemi;

- suhtleb teiste doonoritega nii partnerriigi tasandil kui ka rahvusvaheliselt ning valmistab nendega ette kahe- või mitmepoolseid koostööprojekte;
- teavitab ja kaasab arengukoostöö elluviimisse asjakohaseid institutsioone, ministeeriume ja riigiasutusi, kodanikuühendusi ja erasektorit.

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukava koostamise, uuendamise ja rakendamise on kaasatud ka teised ministeeriumid, omavalitsusüksused ja kodanikuühendused. Ministeeriumide ja kodanikuühenduste esindajad osalevad arengukoostööprojektide hindamise komisjonis, mis kinnitab kahepoolsed arengukoostööprojektid ning valvab nende elluviimise järele.

Ministeeriumide ettepanekuid arvestades on arengukavas välja toodud teiste ministeeriumide haldusalasse jäävad valdkonnad, meetmed ja organisatsioonid, kus Eesti kavatses arenguriike toetada. Teised ministeeriumid vastutavad eelkõige oma valdkonna arengukoostööprojektide kavandamise, elluviimise ja hindamise ning otsuste arendamise eest asjakohaste institutsioonidega arenguriikides, pidades silmas käesoleva arengukava eesmärke. Ka omavalitsusüksused ja erasektor, sh ettevõtlusorganisatsioonid on aktiivseteks partneriteks arengukoostööpoliitika kujundamisel ja projektide elluviimisel.

Arengukoostöötegevuste elluviimine eeldab kogu ühiskonna kaasatust ning selle saavutamiseks on Eesti arengukoostöös parimad võimalused kodanikuühendustel, kelle suhted partnerriikide kodanikuühendustega muudavad need organisatsioonid ka riigisektorile väärtuslikuks partneriks poliitikakujundamises, projektide elluviimises ning avalikkuse teavitamises ja kaasamises.

3. Arengukoostöö tegevusvaldkonnad

3.1 Hetkeolukorra analüüs

Eesti on arengukoostööga ehk arenguriikidele arenguabi andmisega süstemaatiliselt tegelenud 1998. aastast alates. Algselt ühekordsed, üleminekumajandusega riikidele (Lõuna-Kaukaasia ja Lääne-Balkani riigid, Ukraina, Moldova jt) suunatud kahepoolsed projektid on nüüdseks saanud poliitilise aluse (Riigikogu otsus “Eesti arengukoostöö põhimõtted”), elluviimiseks vajalikud spetsiaalsed haldusstruktuurid (Välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi büroo), rakendusaktid ja reeglid.

Peamised saavutused perioodil 2006-2010

- Eesti-siseselt on välja töötatud süstemaatiline ja koordineeritud lähenemisviis valdkonnale, sealhulgas seadusandluse tasemel – 21. jaanuaril 2010 võttis Vabariigi Valitsus vastu määruse nr 8 „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord“. Korras on täpsustatud arengukoostöö komisjoni mandaat ja pädevused, taotlusvoorude (avatud ja piiratud) korraldamine. Samuti on sätestatud uute toetuse andmise viisid, nagu mikrofinantseeringud ja Euroopa Komisjoni arengukoostööprojektide kaasrahastamine. Uuendatud on humanitaarabi andmise otsustusmehhanismi ja tugevdatud Välisministeeriumi koordineerivat rolli.
- Prioriteetsete partnerriikidega ning teiste projektipartneritega on välja arendatud konstruktiivne ja regulaarne koostöö.

- Eestis on tekkinud arvestatav hulk potentsiaalseid arengukoostööprojektide elluviijaid.
- Eesti on saavutanud doonorina usaldusväärse partneri kuvandi ja on hinnatud koostööpartner nii partnerriikidele, teistele doonoritele kui ka rahvusvahelistele organisatsioonidele (EL, ÜRO, Maailmapank, OECD jm).
- Teadlikkus arengukoostööst ja selle olulisusest on avalikkuse seas suurenenud – kasvanud on vabatahtlikkus ja filantroopia.
- Välja on kujunenud humanitaarabi andmise süsteem ja koostööpartnerite võrgustik.
- Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi vahendid on vaatamata vahepealsetele rasketele majandustingimustele kokkuvõttes kasvanud.

Eesti arengukoostöö panuse suurenedes tuleb aga senisest veelgi enam tähelepanu pöörata arenguabi kavandatumaks, tulemuslikumaks ja jätkusuutlikumaks muutmisele, mis on praeguse tegevuse suurimad väljakutsed. Selleks tuleb tõsta nii arenguabi andmisega otseselt seotud organisatsioonide ja inimeste võimekust kui ka laiemalt ühiskonna teadlikkust abiandmisest ja selleks valmisolekut, milleks on ette nähtud käesoleva arengukava meetmed ning rahalised vahendid. Lisaks on oluline täiendavate vahendite planeerimine ka teiste ministriumide eelarvesse arengualaste tegevuste läbiviimiseks nende vastutusvaldkonnas.

Õiguslik alus

Eesti arengukoostöö alusdokumendiks on Riigikogus 15. jaanuaril 2003 heaks kiidetud “Eesti arengukoostöö põhimõtted”. Dokument määrab kindlaks Eesti arengukoostöö üldised eesmärgid ja prioriteedid ning selle elluviimise vormid. Vabariigi Valitsuse seadus ja välissuhtlemisseadus sätestavad täpsemalt arenguabi andmise mehhanismid ning ka Välisministeeriumi juhtrolli arengukoostöö kavandamisel, elluviimisel ja sellekohase poliitika koordineerimisel. Tulenevalt välissuhtlemisseadusest on Välisministeeriumi juhtida ministriumidevaheline arengukoostöö komisjon, kuhu kuuluvad alaliste liikmetena peale Välisministeeriumi ka teiste valdkonna seisukohalt olulisemate ministriumide esindajad. Komisjoni töö eesmärk on tagada Eesti arengukoostööprojektide hea kvaliteet, hinnatakse nii projektide vajalikkust ja mõju kui ka nende tehnilist teostatavust. Kahepoolse arengukoostöö elluviimine on peale Vabariigi Valitsuse määruse „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord” vastuvõtmist muutunud planeeritumaks ning finantseerimistingimused selgemaks. Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord sätestab projektide leidmiseks taotlusvoorude korraldamise, üksikasjalikumad abi andmise tingimused, toetuse ja omafinantseeringu piirmäärad, kehtestab projektide hindamiskriteeriumid jne.

Rahalised vahendid

1998. aastal planeeriti Vabariigi Valitsuse reservist Eestis esimest korda arengukoostöö elluviimiseks riigieelarvesse 0,45 miljonit eurot teiste riikide arengu toetamiseks. Alates 2004. aastast on arengukoostöö ja humanitaarabi vahendid Välisministeeriumi eelarves aasta-aastalt kasvanud. 2009. aastal eraldas Eesti oma riigieelarvest arengukoostööks ja humanitaarabiks kokku 13,23 miljonit eurot. See hõlmas nii Välisministeeriumi kui ka teiste valitsusasutuste arengukoostöövahendeid ning Eesti sissemakset EL eelarvesse. 2010. aastal täitis Eesti mais 2005 Vabariigi Valitsuse seatud eesmärgi suurendada arengukoostöö ja humanitaarabi vahendid

aastaks 2010 vähemalt 0,1%ni RKPst. 2010. aasta aprillis otsustas valitsus seada eesmärgiks saavutada vähemalt 0,17% RKPst 2015. aastaks.

3.2 Eesti arengukoostöö alavaldkonnad, alaeesmärgid ja meetmed

Lähtudes 2. peatükis kirjeldatud rahvusvahelistest otsustest on Eesti arengukoostöö välispoliitika lahutamatu osana suunatud maailmas vaesuse vähendamisele, majandusliku ja sotsiaalse stabiilsuse ning rahu, demokraatia ja inimõiguste järgimise tagamisele, kooskõlas säästva arengu rahvusvaheliselt heakskiidetud põhimõtetega.

Eesti tunnustab üleilmsete arenguprobleemide lahendamisel võimalikult kõikehõlmavat lähenemist: julgeoleku, inimõiguste ja demokraatia tagamine ning keskkonna- ja arenguküsimused on omavahel tihedalt seotud, ühe valdkonna edendamine viib edasi ja toetab ka teisi. Seatud eesmärkide saavutamiseks osaleb Eesti nii kahe- kui ka mitmepoolses arengukoostöös.

STRATEEGILINE EESMÄRK I: Vaesuse vähendamisele ja aastatuhande arengueesmärkide saavutamisele kaasaaitamine
--

I ALAVALDKOND

3.2.1 INIMARENGU TOETAMINE

2010. aasta inimarenguaruande kohaselt on enamik inimesi maailmas praegu tervemad, haritumad, elavad kauem ning neil on parem juurdepääs kaupadele ja teenustele kui kunagi varem. Võrreldes 1990. aastaga on täielikus vaesuses elavate inimeste arv, kes peavad hakkama saama alla 1,25 USA dollariga päevas, vähenenud 1,8 miljardilt 1,4 miljardini. See näitab, et esimese aastatuhande arengueesmärgi saavutamisel liigutakse positiivses suunas. Samas mitmemõõtmelise vaesusindeksi järgi, mis teiste näitajate hulgas arvestab ka juurdepääsu haridus- ja tervishoiuteenustele, kannatab endiselt puuduses ligikaudu 1,75 miljardit inimest. Suurem osa neist elab Sahara-taguse Aafrika ning Lõuna-Aasia vähimarenenud riikides, kuid vaesus pidurdab arenguväljavaateid ka keskmise sissetulekuga Euroopa lähiregionis idapartnerluse riikides.

Naised ja lapsed on arengumaades endiselt kõige raskemates tingimustes elavad ühiskonnarühmad. Olulisi edusamme on tehtud vaesuse põhjuste ja tagajärgede määratlemisel lähtuvalt soolisest aspektist ning rohkem tähelepanu on pööratud arengumaades elavate naiste haridusele, tervishoiule, julgeolekule ning võrdsematele võimalustele iseseisvaks sissetulekuks ja eneseteostuseks. Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavas aastateks 2011–2015 on naised ja lapsed inimarengu alavaldkonna alaeesmärkide saavutamisel keskne sihtrühm. Selle kaudu toetatakse aastatuhande arengueesmärkidest laste suremuse vähendamist, emade tervisliku olukorra parandamist ja sugupoolte võrdõiguslikkuse edendamist, mis on selge panus tasakaalustatuma ning jätkusuutlikuma ühiskonna arengusse.

Alaeesmärk 1: Hariduse kättesaadavamaks muutumise ning sealhulgas kutsehariduse kvaliteedi parandamise toetamine

Vaesuses elavate inimeste olukorra parandamiseks peab Eesti oluliseks ennekõike toetada indiviidide arenguvõimalusi. Kõige jätkusuutlikumaks ja pikaajalisemaks

investeeringuks nii inimeste võimaluste kasvu kui ka ühiskonna arengusse on hariduse kättesaadavuse suurendamine. Algharidus on arengumaades muutunud järk-järgult paremini kättesaadavaks. Kuigi kooliealiste laste arv kasvab, on vähenenud kooliharidusest kõrvalejäävate laste arv 1999. aasta 106 miljonilt 69 miljonini 2008. aastal. Seega on üleilmsete arengueesmärkide saavutamiseks toetus alghariduse kättesaadavuse tagamisele endiselt oluline. Üheks meetmeks selles on WFP poolt üha laialdasemalt kasutatav koolitoidu programm, mis aitab tuua miljoneid hariduse juurde ja neid seal hoida.

Eesti on aastatel 2006–2010 arenguriikides hariduse kättesaadavamaks muutmisele suunatud alaeesmärgi saavutanud peamiselt partnerriikide haridussüsteemi edendavate projektide rahastamisega, sealhulgas koolitusprogrammide ja uuringuvõrgustike toetamise ning õppetipendiumite eraldamisega. Samuti on toetatud hariduse valdkonnas olulisi rahvusvahelisi arengukoostöö ja humanitaarabi organisatsioone ja algatusi, nagu UNICEF, UNDP ja UNGEI. Alaeesmärgi saavutamise maksumus eelmise nelja aasta jooksul on olnud üle 1,60 miljoni euro. Aastatel 2011–2015 jätkab Eesti hariduse kättesaadavamaks muutmiseks partnerriikide haridussüsteemi arendavate tegevuste rahastamist, pöörates eraldi tähelepanu alg- ja kutseharidusele.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö partnerriikidega nende haridussüsteemide edendamiseks ja rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmiseks – koostöösuhete arendamine ja kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine haridussüsteemide, sealhulgas alghariduse ja kutseharidussüsteemide toetamiseks ning naiste ja laste haridusele ligipääsu toetavate tegevuste rahastamiseks; stipendiumite andmine prioriteetsete partnerriikide kodanikele;
- MEEDE 2: koostöö mitmepoolsete organisatsioonidega, sealhulgas vabatahtlikud annetused – UNICEF-le, UNWOMEN-le, ja UNFPA-le arenguriikides naiste õigusi ja võimalusi toetavate programmide elluviimiseks ja UNDP-le ning WFP-le hariduse kättesaadavust ja kvaliteeti edendavate programmide finantseerimiseks arengumaades, eriti vähimarenenud riikides; UNESCO ja Maailmapanga IDA tegevuse toetamine.

Alaeasmärk 2: Tervishoiu arendamise toetamine

Inimarengu toetamisel ja vaesuse vähendamisel tuleb arengumaades pöörata eraldi tähelepanu elanike tervishoiule. Esmatähtis on piirata HIV/AIDS, malaaria, tuberkuloosi ja teiste suure surevuse põhjuseks olevate haiguste levikut, eelkõige emade ja imikute puhul. Samuti on rahvastiku arengu seisukohalt oluline terviseprobleeme ennetav ja planeeritud reproduktiivne käitumine.

Eesti peab oluliseks toetada arenguriikides tervishoiu valdkonna süsteemset arengut ning antud alaeesmärgi kaudu otseselt toetada kolme üleilmse arengueesmärgi saavutamist: emade tervisliku olukorra parandamist, laste suremuse vähendamist ning levinumate haiguste leviku vähendamist. Aastatel 2006–2010 on naiste ja laste tervisliku olukorra parandamiseks panustatud kahepoolsete projektide elluviimisega peamiselt Afganistanis ja Gruusias ning iga-aastaste vabatahtlike annetustega ÜRO rahvastiku fondi (UNFPA). Aastatel 2011–2015 jätkab Eesti arengumaades tervishoiu

valdkonna toetamist eelkõige prioriteetsetes partnerriikides, pöörates eraldi tähelepanu naistele ja lastele.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö partnerriikidega – kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine sealsete tervishoiusüsteemide tugevdamiseks ning tervishoiualase pädevuse ja võimekuse tõstmiseks; eritähelpanu pööramine Afganistanis emasuremuse vähendamisele ning naiste ja tüdrukute reproduktiivse tervise parandamisele;
- MEEDE 2: koostöö mitmepoolsete organisatsioonidega – vabatahtlikud annetused WHO, UNAIDS, UNFPA fondi ja vajaduse korral teiste ÜRO abiorganisatsioonide laste ja naiste olukorda parandavate konkreetsete projektide kaasfinantseerimine ja elluviimises osalemine prioriteetsetes partnerriikides ning võimaluse korral ka teistes arenguriikides, eriti vähimarenenud riikides; naiste ja laste tervishoiuga seonduvate temade aktiivne toetamine ÜRO organisatsioonides.

II ALAVALDKOND

3.2.2 RAHU, INIMÕIGUSTE TAGAMISE, DEMOKRAATIA JA ÕIGUSRIIGI ARENGU TOETAMINE

Rahu ja inimõiguste tagamine ning demokraatia ja õigusriigi areng on olulised partnerriikide ühiskonna ning majanduse arengu eeldused, mistõttu jätkab käesolev arengukava eelmise, Eesti arengukoostöö 2006–2010 arengukavaga kinnitatud suundi. Alavaldkonnas on eelnevast enam tähelepanu pööratud õigusriigi toetamisele mida arengukava näeb jätkuvalt ühe Eesti arengukoostöö põhisuunana. Välisministeerium rahastab viidatud perioodil alavaldkonna arengukoostööprojekte Gruusias, Afganistanis, Moldovas, Kosovos, Albaanias, Palestiinas ja muudes riikides enam kui 2,94 miljoni euroga. See summa sisaldab ka annetusi rahvusvahelistele organisatsioonidele ja fondidele (UNDP, OSCE jt) ning välismissioonide rahastamist Kosovos, Afganistanis ja teistes riikides. Projektitegevuste käigus on rahastatud näiteks Gruusia parlamendi stenogrammisüsteemi loomist, valimiste korraldust ja IT-süsteeme Gruusias, Moldova Vabariigi Maksuinspeksiooni nõustamist maksuhalduse reformimise alal, Gruusia Moldova ja Ukraina politsei sõidukite salakaubanduse tõkestamise alast nõustamist ja muid projekte. Eelmise, 2006–2010 arengukavaga seatud eesmärkide täitmisel on Eesti olnud üldjoontes edukas, kujunedes partnerriikides hinnatud doonoriks, mille tõestuseks on senisest tihedam mitmepoolne koostöö teiste doonoritega ning alavaldkonnas sisalduvate tegevuste ning partnerlussuhete oluline sisuline areng. Muu hulgas arendab alavaldkonna tegevusi edasi 2010. aastal koostatud Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 “Naised, rahu ja julgeolek” rakendamiseks Eestis 2010–2014.

Alaesmärk 3: Rahu ja stabiilsuse tagamisele kaasaaitamine

Enamik Eesti tegevusest rahu ja julgeoleku tagamisel maailmas toimub rahvusvaheliste rahutagamise ja konfliktijärgsete missioonide kaudu peamiselt ÜRO ja EL egiidi all. Selliste missioonide ülesannete hulka kuulub demineerimine, väikerelvade kogumine ning olukorra stabiliseerimine, millele järgneb ülesehitus- ja arengukoostöö, eesmärgiga tagada konfliktijärgsete riikide ülesehitus ning stabiilsus. Nii konfliktijärgsetes kui ka arenevates riikides on oluline detsentraliseerimine,

riigistruktuuride funktsioonide, seadusloome ja julgeolekupoliitika reformi toetamine, politseinike ja kohtunike koolitamine, võitlus narkootikumide leviku vastu jne. Näiteks võib nimetada Päästeameti demineerijate kiiret ning tõhusat lõhkekehade kahjutuks tegemist 2008. aasta Gruusia sõja järel.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö mitmepoolsete organisatsioonidega ja missioonide toetamine – Eesti ekspertide osalemise korraldamine rahvusvahelistes (ÜRO, EL) kriisi ennetavates või lahendavates tsiviilmissioonides; ÜRO rahuvalvemissioonide kaasrahastamine; ÜRO, EL ja vajaduse korral teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt arengumaade politsei- ja õigussüsteemi ajakohastamise toetamiseks elluviidavate projektide ja programmide kaasfinantseerimine ja elluviimises osalemine, eelkõige prioriteetsetes partnerriikides;
- MEEDE 2: koostöö partnerriikidega, õigusriigi ja julgeolekusektori toetamine – sealhulgas politsei-, piirivalve-, õigus- ja riigikaitseüsteemi demokraatiseerimine. Kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine nimetatud valdkondades; partnerriikide suunaliste koostöösuhete arendamine teiste doonorriikidega.

<u>Alaesmärk 4: Demokraatia ja õigusriigi arengu toetamine, hea valitsemistava juurutamine ning inimõiguste tagamine</u>

Lähtuvalt Eesti arengukoostöö prioriteetide vajadustest ning Eesti enda edukogemusest on arengukavas säilinud alaesmärk toetada demokraatlikel väärtustel põhineva ühiskonna loomist ning heast valitsemistavast lähtuvat riigikorraldust. Eesti on arengukoostöö projektide, ekspertide lähetamise ning koolituse kaudu toetanud partnerriikide valitsusasutuste ajakohastamist, pöörates eritähelpanu info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kättesaadavuse suurendamisele ning rakendamisele nii partnerriikide valitsussektoris (e-valitsemine), kolmandas sektoris kui ka haridussüsteemis. Eesti on tugevdanud nõustamisprojektide kaudu sihtriikide media- ja ringhäälinguorganisatsioone, samuti jaganud Eesti valimissüsteemi (sh e-valimised) ning demokraatliku riigikorralduse kogemusi. Viidatud tegevused on rahvusvaheliste organisatsioonide (EL, OSCE, ÜRO) tegevuse kõrval demokraatia arengule kaasa aidanud ning seetõttu alaesmärgina 2011–2015 arengukavas jätkuvalt olulisel kohal.

Inimõiguste tagamine on oluliseks eelduseks ja vahendiks vaesuse vähendamisel. Eesti on teinud inimõiguste kaitse alast edukat koostööd ÜRO allorganisatsioonidega, sealhulgas toetanud vabatahtlike annetustega ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürood, ning koostöös ÜRO lastefondiga (UNICEF) aidanud kaasa laste õiguste ja vajaduste (sh hariduse kättesaadavuse) paremale tagamisele maailmas. Nii inimõiguste kui ka sotsiaalse heaolu seisukohalt on tihti eriti tõrjutud olukorras paljud põlisrahvad, kelle õiguste ja heaolu eest seisab Eesti peamiselt rahalise toetamisega rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö partnerriikidega demokraatia arengu ja hea valitsemistava toetamiseks – kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine, sealhulgas demokraatlike valitsemispõhimõtete juurutamise toetamiseks, avaliku sektori suutlikkuse tõstmiseks, kolmanda

sektori ja meedia arengu toetamiseks, IKT võimaluste, sealhulgas e-valitsemise ja e-valimiste kasutamiseks, et muuta ühiskondlikke protsesse avatumaks, läbipaistvamaks ja kodanikesksemaks;

- MEEDE 2: koostöö mitmepoolsete organisatsioonidega, vabatahtlikud annetused – ÜRO UNDP demokraatliku valitsemise usaldusfondi (DGTTF); osalemine OSCE ja EL valimissmissioonides; ÜRO fondidele, inimõiguste ülemvoliniku büroole ja põlisrahvaste fondidele.

III ALAVALDKOND:

3.2.3 JÄTKUSUUTLIKU MAJANDUSARENGU TOETAMINE

<u>Alaesmärk 5: Majandusarengu ning rahvusvahelise kaubandussüsteemi liberaliseerimise toetamine</u>

Toetudes UNDP ja Maailmapanga andmetele, on majanduse ning eriti väikeettevõtlaste areng üks vaesuse vähendamise olulistest katalüsaatoritest. Eesti on toetanud partnerriike 2006–2010 arengukava perioodil eraettevõtlaste arenguks ja välisinvesteeringuteks sobiva majanduskeskkonna loomisel ning juurdepääsu avamisel ülemaailmsele kaubandusturule kokku enam kui 0,34 miljoni euroga. Abile lisaks toetab Eesti aktiivselt üleilmsete kaubandusreeglite liberaliseerimist ning ekspordi- ja omamaiste toetuste ning tollipiirangute vähendamist WTO kaudu. Tunnistades, et paljud arengumaad, eriti vähimarenenud riigid, ei ole veel valmis kaubandusreeglite suuremal liberaliseerimisel üleilmsest kaubandusturust osa saama, on Eesti toetanud vähimarenenud riikide väliskaubandusvõimekuse arendamist nii WTO sihtfondide kaudu kui ka kahe- ja mitmepoolse arengukoostöö projektide ning ekspertide lähetamise kaudu. Konkreetselt on Eesti toetanud Euroopa naabruspoliitika riikide kaubandust puudutava seadusandluse lähendamist EL õigustikule. Arengukava 2011–2015 perioodil soovib Eesti jätkata nimetatud tegevusi ning panustada senisest enam lisaks väikeettevõtlastele ka partnerriikide põllumajanduse ja loomemajanduse arengusse.

Enamikes Eesti prioriteettriikidest on põllumajandusel majanduses oluline roll ning selle arendamine omakorda mõjutab otseselt sissetulekuid ja ka majanduse arengut tervikuna. Põllumajandusliku abi üleilmne tähtsus on viimastel aastatel tõusnud ning trendi jätkumist kinnitab keskpikas perspektiivis toiduainete hinnatõus. Oluline on FAO kaudu kasutada Eesti ekspertide kogemusi, mille paremat rakendamist võimaldaks Eesti usaldusfondi loomine FAO juures. Põllumajandusministeerium soovib lähiaastatel liituda Rahvusvahelise põllumajandusarengu fondiga (IFAD), mis võimaldaks arengukoostöösse senisest laiemalt panustada nii riigil kui ka ettevõtetel.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö arendamine partnerriikidega – kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine majanduskeskkonna ning kaubandussüsteemi reformimisel, põllumajanduse, loomemajanduse ning väliskaubanduse valdkonnas; väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arengu toetamine.
- MEEDE 2: koostöö mitmepoolsete organisatsioonidega ja fondide toetamine – panustamine WTO, IMF, FAO ning IFAD sihtfondidesse ja WTOga liituda soovivate arengumaade liitumise ettevalmistamise toetamise; doonorina Maailmapanga IDA tegevuste toetamine.

Alaeesmärk 6: Keskkonnasäästliku arengu toetamine ja rahvusvaheliselt seatud keskkonnanäesmärkide saavutamine

Jätkusuutliku arengu vältimatuks eeltingimuseks on keskkonna ja loodusressursside säästlik kasutamine. Seetõttu on Eesti arengukoostöö üks eesmärgi olnud aidata nii partnerriikides kui ka üleilmsel tasandil kaasa keskkonna seisukohalt jätkusuutlike lahenduste leidmisele. Loodussäästlikuma elukeskkonna tagamine on ka üks aastatuhande arengueesmärgi.

Meetmed:

MEEDE 1: koostöö arendamine partnerriikidega – kahepoolsete arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine keskkonnasäästliku arengu toetamiseks, keskendudes haldussuutlikkuse suurendamisele, taastuvenergia laialdasemale kasutamisele ning uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste tutvustamisele.

MEEDE 2: mitmepoolsete organisatsioonide, valdkondlike fondide ning teiste rahvusvaheliste organisatsioonide toetamine – arengumaade kiire rahastamine (*Fast-Start Financing*) 2011–2012 ning Kyoto protokolliga perioodi järgse kliimakokkuleppe kohane arengumaade kohanemis- ja leevendamismeetmete rahastamine.

IV ALAVALDKOND

3.2.4 ARENGUKOOSTÖÖ ELLUVIIMISE TÕHUSTAMINE JA SELLE LÄBIPAISTVUSE SUURENDAMINE

Tulenevalt abi tõhusust käsitlevatest rahvusvahelistest kokkulepetest (Accra, Pariis, EL nõukogu järelused jt) peavad arengukoostöö rahastajad keskenduma piiratud arvule arenguriikidele ja tegutsema riikides/piirkonnas, kus nende panuse kasutegur on suurim ning millega on tihedad suhted, sealhulgas diplomaatiline esindatus. Lähtudes eesmärgist saavutada suurim võimalik mõju eespool toodud eesmärkide täitmisel ning soovist kasutada võimalikult efektiivselt piiratud inimressurssi ja rahalisi vahendeid, jätkab Eesti oma arengukoostöö suunamist piiratud arvule partnerriikidele.

Eesti kahepoolne arengukoostöö, milleks eraldatud vahendid on alates 2007. aastast moodustanud umbes veerandi Eesti arengukoostöö koguvahenditest (nt 2009. aastal 24% ehk 2,56 miljonit eurot), on seni enamuses olnud suunatud väiksele arvule sihtriikidele. Aastatel 2006–2009 olid suurimateks abi saajateks prioriteetsed partnerriigid Gruusia (1,85 miljonit eurot), Afganistan (1,47 miljonit eurot), Ukraina (0,96 miljonit eurot) ja Moldova (0,83 miljonit eurot). Lähtudes väga konkreetsetest vajadustest viidi ellu arengukoostööprojekte ka teistes arenguriikides, näiteks Kosovo, Palestiina omavalitsus, Valgevene, Armeenia.

Eelmisel arengukava perioodil kasvas märgatavalt Eesti võimekus teha kahepoolset koostööd – suurenes seda elluviivate institutsioonide hulk ja suutlikkus nii kolmandas sektoris kui ka avalikus sektoris, muu hulgas kohalike omavalitsuste seas.

Senine kogemus on näidanud, et Eesti abirahade mahu ning piiratud inimressursi juures on keskendumine väikesele arvule partnerriikidele ennast õigustanud. Kuna arengukoostöö on välistegevusena Eesti jaoks endiselt suhteliselt uus valdkond, siis eelnevad aastad on kulunud partnerriikide tundmaõppimisele, koostöösuhete sisseseadmisele ning koostöövaldkondade väljakujundamisele. Eesti on saavutanud partnerriikides usaldusväärse partneri maine, kelle abi on olnud oodatud ning vajalik. Õigustanud on end ka senine keskendumine lähiregiooni riikidele ning ühele vähim-arenenud riigile. Kahepoolsete projektide planeerimisel lähtuti partnerriikide vajadustest ning nende endi prioriteetidest, mis aitas kaasa abi tulemuslikkusele ja abisaaja suuremale kaasatusele. Valdkondlikult on kahepoolse arengukoostöö fookus aastate jooksul muutunud. Kui 2006. aastal puudutas arengukoostöö eelkõige hea valitsemise ning demokraatia arendamise valdkonda, siis 2009. aastaks on kasvanud hariduse ja naiste ning laste õiguste valdkondade osa kahepoolse arenguabi tegevustes.

Samas on ilmnunud vajadus kahepoolseid tegevusi senisest enam partnerriikide tasemel valdkondlikult prioriteetida, et vähendada abitegevuste killustamist ning seeläbi suurendada Eesti panuse tulemuslikkust ja pikaajalist mõju. Samavõrd pöörab Eesti oma arengukoostöö tegevustes partnerriikides senisest veelgi rohkem tähelepanu koostööle teiste doonoritega.

Eesti on aastateks 2011–2015 arengukoostöö prioriteetsete partnerriikide valiku tegemisel lähtunud:

- riikide arenguvajadustest, nende valitsuste prioriteetidest ning pühendumusest vaesuse vähendamisele, majandusarenguks vajaliku keskkonna loomisele ja demokraatia arendamisele;
- arengukoostöö olulisusest riigi vajaduste ja väljakutsete seisukohalt, sealhulgas võimaliku ebastabiilsuse mõju regioonile või maailmale;
- Eesti võimalustest ja suutlikkusest tagada tulemused ja mõju nende riikide arengule (hinnates, kas Eesti suudab oma teadmiste ja vahenditega riikide arengule lisaväärtust pakkuda);
- olemasolevatest poliitilistest, majanduslikest ja kultuurilistest suhetest Eesti ja partnerriigi nii riiklike kui ka muude institutsioonide vahel;
- Eesti välis- ja julgeolekupoliitilistest ning majanduspoliitilistest eesmärkidest.

Alaesmärk 7: Rahvusvahelisi abi efektiivsuse põhimõtteid arvestades kahepoolse arengukoostöö süsteemi täiustamine ja tõhustamine eelkõige prioriteetsete partnerriikidega – Afganistan ja idapartnerluse riigid: Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevene

Afganistan

Afganistan on üks maailma vaeseimaid riike ja sealsed inimarengunäitajad on ühed madalaimad. Enamik riigi elanikkonnast (ligikaudu 70%) elab täielikus vaesuses, eriti naised ja lapsed. Praeguse arengutempo juures on Afganistanil probleeme pea kõigi aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks. Riigi suurim mureküsimus on jätkusuutliku arengu eelduseks oleva stabiilsuse ja julgeoleku puudumine. Arengu toetamiseks on Afganistani valitsuse ja rahvusvahelise üldsuse vahel sõlmitud

kokkulepe (*Afghan Compact*), mille elluviimisel on juhtiv roll just Afganistanil endal. Riigi arengusuundi täpsustab Afganistani riiklik arengustrateegia (*Afghanistan National Development Strategy*). Sellest tulenevalt on abivajadused Afganistanis suured ning Eesti panus selle maailma ühe vaeseima riigi abistamiseks on väga oodatud.

Alates 2006. aastast on Afganistan olnud üks Eesti kahepoolse arengukoostöö olulisemaid sihtriike ning senine koostöö julgustab tsiviilpanustamisega jätkama. Eesti jagab täielikult laiapõhjalise lähenemisviisi põhimõtet, mille kohaselt sõjaline tegevus, diplomaatia ja ülesehitustöö peavad üksteist toetama ja täiendama. Aasta-aastalt on Eesti tsiviilpanus Afganistanile suurenenud. Kahepoolse arengukoostöö süsteemi tõhustamisele aitab kaasa Eesti erimissiooni töö Kabulis ja Helmandi provintsis. Aastatel 2011–2015 jätkab Eesti koostööprojekte peamiselt tervishoiu, hariduse ja heade valitsemistavade valdkonnas.

Idapartnerluse riigid

Eesti arengukoostöö peatähelepanu jääb meie lähiregioonile – idapartnerluse riikidele Armeeniale, Aserbaidžaanile, Gruusiale, Moldovale, Ukrainale ja Valgevenele. Need riigid seisavad jätkuvalt silmitsi suurte arenguväljakutsetega, sealhulgas vaesuse vähendamine, majanduspotentsiaali tugevdamine, demokraatlike institutsioonide toetamine ja riigisektori võimekuse tõstmine ning säästva arengu ülesannetega toimetulemine. Nimetatud riigid kuuluvad ka ÜRO inimarengu indeksi järgi Euroopa kontinendi vaesemate hulka.

Aastateks 2011–2015 jääb Eesti arengukoostöö põhiviisiks oma ühiskondliku, riigivalitsemise ja administratiivse reformi kogemuse edastamine, mille vastu on suurim huvi ja vajadus just idapartnerlusriikides. Seetõttu on Eesti suutlikkus anda oma tegevuse kaudu lisandväärtust suurim just selle piirkonna riikides. Seda toetavad ka olemasolevad tihedad poliitilised ja majanduslikud suhted. Idapartnerluse riikide areng on määrav kogu regiooni stabiilse ja rahumeelse arengu tagamiseks ning sel on oluline roll ka Eesti välis- ja julgeolekupoliitiliste ning majanduspoliitiliste eesmärkide saavutamisel. Tulenevalt varasemast tihedast koostööst regiooni riikidega on Eestis kasvanud institutsioonide võimekus ja kontaktid eelkõige nende riikide suunal ning selle alusel on koostöö edasiarendamine põhjendatud. Säilinud on ka partnerriikide huvi Eesti abi vastu ja sealsete valitsuste motiveeritus muudatusi teha. Ka rahvusvahelised partnerid, nagu teised doonorriigid ja rahvusvahelised organisatsioonid (nt Euroopa Liit), eeldavad tulenevalt Eesti eelistest seal lisaväärtust pakkuda Eesti arengukoostöö tegevuste suunamist just nende riikide arengusse.

Eesti arengukoostöö panustab järgmisel viiel aastal idapartnerlusriikide arengusse nii regioonis korraldatavate ühistegevuste kui ka kahepoolsete projektide/programmide kaudu konkreetsetes partnerriikides. Oluliseks institutsiooniks nimetatud arengukoostöö elluviimisel, eriti kogu regiooni hõlmavate tegevuste puhul, on 2011. aasta jaanuarist tegevust alustav Eesti Idapartnerluse Keskus. Lähtudes konkreetse riigi vajadustest ja Eesti võimalustest hakkab kahepoolse koostöö intensiivsus olema riigiti erinev.

Meetmed:

- MEEDE 1: koostöö prioriteetsete partnerriikidega – Afganistani, Armeenia, Aserbaidžaan, Gruusia, Moldova, Ukraina ja Valgevenega – koostöösuhete

arendamine ja programmpõhise koostööraamistiku väljatöötamine, tuginedes konkreetsete partnerriikide vajadustele ja arengustrateegiatele; iga prioriteetse partnerriigi puhul konkreetsete koostöosuundade ja -valdkondade väljaselgitamine; enamiku kahepoolsete arengukoostööprojektide suunamine nendele riikidele; Eesti Idapartnerluse Keskuse tegevuseesmärkide toetamine; nende riikidega kestva koostöö ja dialoogi arendamine võimalikult erinevatel ühiskonnatasanditel, sealhulgas valitsustevahelise poliitilise dialoogi raames;

Teised riigid

Eesti jätkab teiste arengumaade, sealhulgas vähimarenenud riikide toetamist eelkõige selliste rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu nagu Euroopa Liit, ÜRO ja Maailmapank. Eesti senine kahepoolne arengukoostöö on siiski suutnud operatiivselt vastata ka paljude teiste arengumaade vajadustele. Eesti jätkab paindlikult reageerimist teiste arengumaade, eriti vähimarenenud riikide vajadustele, kui on selge Eesti-poolse tegevuse lisaväärtus. Eesti seab lähiaastatel eesmärgiks suurendada võimekust arendada kahepoolset arengukoostööd lisaks Afganistanile ka mõne teise vähimarenenud riigiga, näiteks Sahaara-taguses Aafrikas või muus regioonis.

- MEEDE 2: koostööprojektide elluviimine teiste vähem arenenud riikidega – arengukoostööprojektide ettevalmistamine, rahastamine ja elluviimine vastavalt nende riikide selgetele vajadustele ja Eesti tegevuste lisandväärtuse olemasolule; koostöövõimaluste hindamine ja arendamine ning projektide elluviimine mõne vähimarenenud riigi või riikide rühmaga;

Teised rahastajad

Koostöö teiste rahastajate ehk doonoritega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega on Eesti kahepoolses arengukoostöös olnud alati oluline ning ühisprojekte on teiste doonoritega viimasel arengukava perioodil ellu viidud mitmeid. Lisaks on toimunud perioodilised konsultatsioonid ning tihe infovahetus paljude teiste rahastajatega, sealhulgas USA, Soome, Rootsi ja Balti riikide. Et tagada abi tõhusus ning vältida tegevuste dubleerimist, süvendatakse käesoleva arengukava perioodil koostööd teiste doonoritega veelgi.

- MEEDE 3: teiste arengukoostöö rahastajatega koostöösuhete tihendamine – projektide ja programmide planeerimisel infovahetuse suurendamine; ühiste huvide kindlaksmääramine; kaasrahastatavate projektide planeerimine ja rakendamine; kahepoolse arengukoostöö elluviimiseks teiste doonorite abisüsteemide kasutamine (delegeeritud vastutuse kasutamine) ja teiste rahastajate vahendite kasutamine Eesti arengukoostöö tegevustes.

Alaesmärk 8: üleilmsete arenguprobleemide lahendamisele ja vaesuse vähendamisele pühendunud olulisemate rahvusvaheliste organisatsioonide eesmärgipärasele toimimisele ja tegevuse tulemuslikkusele kaasaaitamine

Arengukava 2006–2010 perioodil kasvas Eesti toetus rahvusvahelistele arengukoostööga seotud organisatsioonidele nagu ka Eesti aktiivsus ja osalus nendes organisatsioonides. Suurem osa Eesti ametlikust arenguabist jõuab arengumaadeni, sealhulgas vähim arenenud riikideni, Euroopa Liidu eelarve kaudu. 2006–2010 perioodil liitus Eesti OECD ja IDAga, täites eesmärgi muutuda nii Maailmapangas kui ka Rahvusvahelises Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas laenajariigist

doonorriigiks. Eesti tegi kolme aasta vältel kokku 1 miljoni euro väärtuses makseid Euroopa Liidu naabruse investeerimisrahastusse (NIF), mille kaudu toetatakse peamiselt mahukaid infrastruktuuri- ja keskkonnaprojekte Euroopa Liidu ida- ja lõunanaabruses. 2008. aastal toetas Eesti (valitsus ja Eesti Pank) Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) kaudu Libeeria võla kustutamiste rahvusvaheliste organisatsioonide ees summas 183 611 Eurot ehk 173 924 SDR-i. Samuti toetas Eesti teiste arengukoostöös aktiivsete rahvusvaheliste organisatsioonide (ÜRO allorganisatsioonid) tegevust iga-aastaste mittesihotstarbeliste maksete kaudu. Aasta 2009 märkis Eesti sisulise rolli kasvu rahvusvahelises arengukoostööpoliitikas. Eesti juhtis ÜRO arenguabi süsteemi reformi läbirääkimisi, mille tulemusena loodi 2010. aasta suvel uus naiste õigustega tegelev ÜRO agentuur UN WOMEN. Jätkuvalt on oluline saavutada suurem esindatus arenguabiga tegelevate organisatsioonide administratsioonides, samuti Eesti ekspertide kaasamises nende organisatsioonide poolt elluviidavates tegevustes.

Tegevused arengukoostöö seisukohalt olulisemate rahvusvaheliste organisatsioonide suunal

Euroopa Liit

Uues arengukavas seab Eesti eesmärgiks tugevdada rahvusvahelise arengukoostöö ja humanitaarabi süsteemi, muutes seda senisest tõhusamaks ning eesmärgipärasemaks. Eesti on aktiivne EL arengupoliitika kujundamises, panustades sisuliselt valitud valdkondades, nagu poliitika sidusus ja abi tõhusus. Lisaks jätkame rahalist panustamist EL eelarvesse, sealhulgas EL abiprogrammide ja -fondide kaudu. Selleks osaleb Eesti aktiivselt EL arenguabi eelarve ühise programmeerimise otsustusprotsessis. Ühtlasi astub Eesti samme Euroopa Komisjoni initsiatiivil loodud delegeritud koostöö elluviimiseks vajaliku arengukoostöösüsteemi loomiseks.

- MEEDE 1: aktiivne EL liikmesus ja osalemine EL otsustus- ja koordinatsioonimehhanismides, panustamine poliitika sidususe ning abi tõhususe valdkonnas – osalemine EL diskussioonis, poliitika kujundamises ja abiprogrammide kavandamises, lähtudes Eesti arengukoostöö geograafilistest ja temaatilistest prioriteetidest; EL liikmesriikide koostöö tugevdamine arengueesmärkide seisukohalt olulistest mitmepoolsetes organisatsioonides, nagu ÜRO, Maailmapank, IMF, OECD.
- MEEDE 2: EL poliitikavaldkondade sidususe toetamine – tagades Eesti seisukohtade koherentsuse teiste arengukoostööd mõjutavate poliitikavaldkondade kujundamisel, nagu kaubanduspoliitika, julgeolekupoliitika jt.

ÜRO süsteem

Eesti jaoks on oluline olla nähtav ÜRO töös. Eesti toetab ÜRO kui ainukese universaalse ning legitiimse ülemaailmse arengukoostöösüsteemi toimimist, mille kaudu on võimalik suunata arenguprotsesse maailma vähimarenenud piirkondades. Selleks on Eesti osalenud aktiivselt ECOSOC töös, keskendunud hea humanitaardoonorluse edendamisele nii EL kui ka ÜRO tasemel ning olnud aktiivne eeskõneleja naiste-teemal arengukoostöö valdkonnas.

- MEEDE 3: aktiivne ÜRO liikmesus – aktiivseks partneriks olemine ÜRO süsteemis nii normatiivsel kui ka poliitika rakendamise tasandil, koostöö ÜRO

allorganisatsioonidega abiprogrammide elluviimisel (eelkõige prioriteetsetes partnerriikides)

Maailmapank

Üheks oluliseks rahvusvaheliseks organisatsiooniks, mille kaudu arengukoostööd elluviiakse, on Maailmapank ja Maailmapanga grupi organisatsioonid¹. Eesti on saavutanud eelmises arengukoostöö arengukavas seatud eesmärgi muutuda Maailmapanga vahendusel abi andjaks. Eesti liitus IDAga 2008. aastal ning on ajavahemikul 2008–2010 panustanud IDA kaudu arenguriikide arengusse 1,69 miljonit eurot. Eesti eesmärgiks on veelgi aktiivsem osalemine doonorina Põhja-Balti valijaskonnas, samuti Maailmapanga grupi organisatsioonide, ennekõike IBRD ja IDA töös, koos panustamisega Maailmapanga fondidesse.

- MEEDE 4: aktiivne doonorlus Maailmapangas – Eesti arendab koostööd Maailmapangaga ning osaleb doonorina Maailmapanga grupi organisatsioonide kaudu, sealhulgas IBRD, usaldusfondid ja IDA.
- MEEDE 5: koostöö teiste Põhja-Balti valijaskonna liikmetega – aktiivne osalemine Põhja-Balti valijaskonnas panga poliitikat kujundavate seisukohtade väljatöötamisel; koostöö teiste EL riikidega Maailmapanga poliitikat kujundavate seisukohtade väljatöötamisel.

IMF

Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) põhiülesandeks pole küll arenguabi, kuid oma laenuinstrumentide kujundamisel, tehnilise abi pakkumisel ning liikmesriikidele majanduspoliitika-alase nõu andmisel võtab arvesse riikide arengutaset. Seega pakub IMF vaestele riikidele subsideeritud intressidega laene ja tasuta tehnilist abi. Uues arengukava perioodil seab Eesti eesmärgiks panustada vaestele riikidele pakutavate laenuinstrumentide subsideerimisfondi võrdeliselt oma IMF-is osalemise määraga.

- MEEDE 6: osalemine IMF-is toimuvates vaeseid riike puudutavates diskussioonides - eelkõige prioriteetvaldkondades (poliitikate sidusus ja abi tõhusus) ning prioriteetseid partnerriike puudutavates küsimustes.
- MEEDE 7: koostöö teiste Põhja-Balti valijaskonna liikmetega - aktiivne osalemine Põhja-Balti valijaskonnas fondi poliitikat kujundavate seisukohtade väljatöötamisel. Koostöö teiste EL riikidega fondi poliitikat kujundavate seisukohtade väljatöötamisel.

OECD

Järgmisel arengukava perioodil on Eesti OECD liige (varasemal perioodil olime vaatleja staatuses), mis annab võimaluse arengukoostöö põhimõtteid kujundava organisatsiooniga suhteid tihendada, määrata prioriteedid ning alustada OECD arengukoostööga tegelevates töörühmades osalemist.

¹ Rahvusvaheline Rekonstruktsiooni- ja Arengupank (ingl k *The International Bank for Reconstruction and Development, IBRD*), Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon (ingl k *International Development Association, IDA*), Rahvusvaheline Finantskorporatsioon (ingl k *The International Finance Corporation, IFC*), Mitmepoolsete Investeeringute Kaitse Keskus (ingl k *The Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA*) ja Rahvusvaheline Investeerimisvaidluste Lahendamise Keskus (ingl k *The International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID*).

- MEEDE 6: aktiivne OECD liikmesus – OECD arenguabi komiteede, sealhulgas OECD DAC töö jälgimine ja ettevalmistused töörühmade tegevusse panustamiseks.

Alaeesmärk 9: Eesti arengukoostöö regulaarse hindamissüsteemi loomine

Alates 15.veebruarist 2010 hakkas kehtima Vabariigi Valitsuse määrus „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord”. Sellest alates on kahepoolse arengukoostöö elluviimine muutunud planeeritumaks, läbipaistvamaks ning rahastamistingimused selgemaks. Seni hinnati kahepoolse arengukoostöö saavutusi eelkõige konkreetsete projektide põhjal, nüüd tekkis vajadus töötada välja süsteemsem ja ulatuslikum seire- ja hindamissüsteem, et hinnata kahepoolse arengukoostöö tegevuste tulemusi, nende mõju ja jätkusuutlikkust nii lühiajalises kui ka võimalikult pikas perspektiivis.

Meetmed:

MEEDE 1: kahepoolse arengukoostöö elluviimise süsteemi täiustamine – projektikonkursside süsteemi jätkuv täiustamine; arengukoostööprojektide seiresüsteemi tugevdamine; aluste väljatöötamine Eesti arengukoostöö tegevuste hindamiseks projektitsükli eri järkudes;

MEEDE 2: teiste institutsioonide kaasamine arengukava tulemuslikkuse analüüsi – koostöös arengukavaga seotud institutsioonidega selle täitmise, eesmärkide saavutamise ja meetmete tulemuslikkuse analüüsimine.

Alaeesmärk 10: Eesti arengukoostööd elluviivate nii avalike kui ka mittetulundussektori institutsioonide võimekuse suurendamine

Eesti arengukoostööd partnerriikide ja nende institutsioonidega viivad ellu Välisministeerium, teised ministeeriumid, omavalitsusüksused ja mittetulundussektori ning erasektori esindajad kooskõlas rahvusvaheliste kohustuste, “Eesti arengukoostöö põhimõtete”, käesoleva arengukava ning “Arengu- ja humanitaarabi andmise korraga”. Arengukoostööga tegelevate inimeste ja organisatsioonide arendamisel on vaja pöörata tähelepanu teadmiste suurendamisele nii otseselt kui ka kaudsemalt arengukoostööga seotud valdkondades, nagu kaubanduspoliitika ja julgeolekpoliitika. Arengukoostöö vahendite kasvades on vajadus tõsta haldussuutlikkust (projektide juhtimine, eelarvestamine ja raamatupidamine, hindamine jne).

Oluline on veelgi tihendada koostööd kodanikuühendustega, kelle potentsiaalne roll nii poliitika kujundamisel kui ka projektide elluviimisel on viimastel aastatel suurenenud. Kodanikuühendused on ellu viinud suure osa Välisministeeriumi eelarvest rahastatud kahepoolsetest arengukoostööprojektidest.

- MEEDE 1: arengukoostööga seotud ametnike koolitamine – arengukoostööd käsitleva täiendusõppe ja koolitusvõimaluste leidmine ja organiseerimine Välisministeeriumi, teiste ministeeriumide ja riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse töötajatele, kes puutuvad kokku Eesti arengukoostöö kavandamise, elluviimise või hindamisega; võimaluste leidmine ja

rakendamine arengukoostööga tegelevatele inimestele praktiliste kogemuste saamiseks rahvusvaheliste organisatsioonide, sealhulgas EL, ÜRO, OECD ja MTÜde või teiste doonorite juures;

- MEEDE 2: järjepidev vajaduste hindamine – kooskõlas arengukoostöö rahaliste vahendite suurenemisega inimressursi vajaduste järjepidev hindamine ning selle suurendamine vajaduse järgi;
- MEEDE 3: infovahetuse parandamine – Interneti-põhise andmebaasi täiustamine arengukoostöö paremaks koordineerimiseks institutsioonide vahel;
- MEEDE 4: ülikoolide, erasektori ja kodanikuühiskonna esindajate koolitamine – koolituste ja seminaride korraldamise toetamine eelkõige arengukoostööprojektide analüüsi, elluviimise ja rahvusvaheliste partneritega koostöö toetamiseks;
- MEEDE 5: kodanikuühiskonna ja erasektori kaasatuse suurendamiseks dialoogi arendamine – arengukoostööga seotud kodanikuühenduste katusorganisatsiooni toetamine; ühisürituste korraldamine.

VI ALAVALDKOND:

3.2.5 TEAVITAMINE JA MAAILMAHARIDUS

<u>Alaeesmärk 11: Eesti avalikkuse, eriti noorte teadlikkuse suurendamine arengukoostööst ja üleilmsetest arenguprobleemidest</u>
--

Teavitamine

Arengukoostöö on alates 1998. aastast muutunud Eesti jaoks järjest olulisemaks välispoliitiliseks väljenduseks ning riigi panus rahvusvahelisse arengukoostöösse on suurenenud. 2005. ja 2008. aastal tehtud avaliku arvamuse uuringu kohaselt on Eesti elanikkonna toetus arengukoostööga tegelemiseks järk-järgult kasvanud. 65% elanikkonnast ja 95% arvamussliidritest toetab vaesemate riikide abistamist. Uuringutest selgus ka, et arvamussliidrid ennekõike (97%), aga ka kolm elanikku neljast on veendunud, et Eesti peab abistama vaesemaid ja vähem arenenud riike. Elanikkonna seas on toetus arengukoostööle kolme aastaga kasvanud 11% võrra ning seda võib seostada kasvanud elatusasemega. Arengukoostöö suhtes on tõrjumal seisukohal 21% elanikest ning 1% arvamussliidritest. Pidevalt arenev välispoliitika suund vajab jätkuvalt ühiskonnaliikmete aktiivset ja eesmärgipärast teavitamist rahvusvahelistest arengueesmärkidest ja probleemidest. Eesti arengukoostöö-alase teavitamise olulisem sihtrühm on noored.

Senine teavitamistegevus on aastatel 2006–2010 kaasrahastamise ja ühise korraldamise kaudu toetanud peamiselt kolmanda sektori elluviidavate arengukoostöö-teemaliste seminaride ja konverentside korraldamist, trükiste ja artiklilogumike väljaandmist ning artiklite avaldamist. Teavitusega on tegelenud nii Välisministeerium kui ka peamiste projektide elluviijatena MTÜ Arengukoostöö Ümarlaud ja selle liikmesorganisatsioonid. Alates 2005. aastast on igal aastal korraldatud laiemale avalikkusele arengukoostööd ja humanitaarabi tutvustavat üritust Maailmapäev ning vabatahtlike lähetamist arengumaadesse. Viimase nelja aasta jooksul on senisest rohkem tähelepanu pööratud maailmahariduse projektidele ning arengukoostöö tutvustamisele kooliharidussüsteemis, samuti on korraldatud regulaarseid teabepäevi ettevõtjatele arengukoostöösüsteemi tutvustamiseks koostöös Eesti Kaubandus-Tööstuskojaga. Alaeesmärgi saavutamise maksumus nelja aasta jooksul on olnud kokku ligikaudu 0,38 miljonit eurot.

Uues arengukavas aastateks 2011–2015 on korrastatud teavitamise ja maailmahariduse alaeesmärgi meetmeid. Lisaks eri sihtrühmade kaasamisele pöörab uus arengukava suuremat tähelepanu maailmahariduse edendamisele nii formaalses kui ka mitteformaalses haridussüsteemis, sealhulgas soodustades õppematerjalide koostamist ja levitamist. Uue arengukava kohaselt teavitame kodanikke ka võimalustest osaleda humanitaar- ja arengukoostöötegevustes kampaaniate ja otseannetuste kaudu, mille tulemuseks on suurem teadlikkus humanitaarabi ja arengukoostöö kohta.

Meetmed:

- MEEDE 1: arengukoostöö tutvustamine sihtrühmadele ja koostööpartneritele avalikus sektoris, mittetulundus- ja erasektoris, akadeemilisele ringkonnale ja meedia esindajatele, sealhulgas temaatiliste konverentside, seminaride, avalike teavitussürituste ja meediakajastuse toetamine, samuti informatsiooni avaldamise ja levitamise toetamine;
- MEEDE 2: maailmahariduse edendamine formaalses ja mitteformaalses haridussüsteemis, sealhulgas õppematerjalide koostamine ja levitamine ning maailmaharidust tutvustavate tegevuste elluviimine kooliharidussüsteemi, teadusasutuste, täiskasvanu koolitusasutuste ja kodanikuühenduste vahendusel;
- MEEDE 3: vabatahtliku tegevuse soodustamine – arengukoostöö raames vabatahtliku tegevuse võimaluste suurendamine erinevate koostööprojektide ettevalmistamise ja elluviimise kaudu, sealhulgas koostöös rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Samavõrd oluline on ühiskonna teadlikkuse tõstmine humanitaarabi andmise põhimõtetest ja viisidest ning toetus loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides kannatanute päästmisel ja abistamisel arengukava II tegevusvaldkonna puhul.

4. II tegevusvaldkond: humanitaarabi

4.1 Hetkeolukorra analüüs

Eesti välistegevuse oluline osa arengukoostöö kõrval on humanitaarabi andmine katastroofi tõttu kannatanud riikidele ja territooriumitele. Arengukava perioodil kasvatas Eesti järjekindlalt oma panust erinevate looduse poolt põhjustatud ja inimtekkeliste humanitaarkriiside tagajärgedele reageerimisel ning rahvusvahelise humanitaarabisüsteemi toetuseks.

Eesti hindab iga humanitaarabi vajadust eraldi ning osutab abi viisil, mis on asjakohases olukorras kõige vajalikum ning kooskõlas ülejäänud abi osutajate tegevusega. Eesti lähtub rahvusvahelisest humanitaarõigusest ja humanitaarabi andmise põhimõtetest, nagu erapooletus, humaansus ja võrdsus.

Eesti peab oluliseks Euroopa Liidu kui üleilmselt suurima humanitaarabi andja suuremat aktiivsust rahvusvahelise humanitaarabi süsteemi tõhustamisel ja koordineerimise parandamisel. Oluliseks võimaluseks humanitaarkriisidele reageerimisel on ka militaar-tsiiviilinstitsioonide tihedam koostöö ja koordineerimine

ning militaarotstarbeliste ressursside kasutamine humanitaarabi andmisel Oslo juhiste kohaselt.

Humanitaarabi andmisel on lähtunud eelkõige konkreetsetest vajadustest ning iga katastroofi puhul on leitud kiireim ja tõhusaim viis Eesti abi edastamiseks. Eesti tugines enamasti ÜRO, Euroopa Komisjoni või Punase Risti organisatsioonide olukorrahinnangutele, samuti riikide otsestele abipalvetele (nt Ukraina, Moldova puhul). Humanitaarabi on antud nii pikaajaliste ja keerukate hädaolukordade puhul, näiteks Sudaan, Kongo DV, Sri Lanka, Pakistan, kui ka loodukatastroofides kannatanud riikidele, nagu Pakistan, Indoneesia, Haiti, Moldova. Kokku on Eesti aastatel 2006–2010 andnud humanitaarabi 34 riigile kogusummas 3,88 miljonit eurot. Eesti on andnud suurema osa humanitaarabist UNHCR, UNICEF ja teiste ÜRO ning Rahvusvahelise Punase Risti organisatsioonide kaudu, mis on enamasti katastroofi/kriisiolukorras kohapeal esindatud, seega tunnevad kohalikke olusid, omavad ülevaadet kriisi ulatusest ja suudavad abi tõhusalt ja kiiresti abivajajateni viia.

Eesti on rahvusvaheliste organisatsioonide, sealhulgas OCHA tegevust toetanud ka iga-aastaste vabatahtlike annetustega. Eesti päästeeksperdid on korduvalt osalenud katastroofide korral ka OCHA UNDAC meeskondade töös. Siseministeriumi haldusalas olev Päästeamet on aastate jooksul saavutanud rahvusvaheliste standarditele vastava pääste- ja humanitaarabi osutamise võimekuse, mis lubab Eestil looduskatastroofi tõttu kannatanud piirkonda vajaduse korral saata erinevate ülesannete täitmiseks valmis oleva meeskonna – Eesti päästemeeskonna (EDRT). Arengukava perioodil suurendati märgatavalt Eesti rahvusvaheliste standarditele vastava pääste- ja humanitaarabi osutamise võimekust (0,23 miljoni euro ulatuses). Eesti päästemeeskonna liikmed osalevad sageli ühismissioonidel rahvusvahelise humanitaarpartnerluse (IHP) koostöövõrgustiku raames. 2010. aastal on Eesti päästemeeskonna liikmed osalenud päästemissioonidel pea terve aasta jooksul (Haiti ja Pakistani IHP missioonid). EDRT on osalenud 2006-2010 järgmistel missioonidel: Läti jõereostuse likvideerimine 2007, demineerimississioon Gruusias 2008, Moldova ja Poola üleujutuste leevendamine BaltFloodCombat koosseisus 2010.

Alates 2008. aastast on märkimisväärselt suurenenud Eesti nähtavus ja aktiivsus rahvusvahelise humanitaarabi poliitika kujundamises. 2009. aastal korraldas Eesti Tallinnas koostöös Soome Välisministeriumi ja OCHAgaga esimese piirkondliku humanitaarabidoonorlust käsitleva seminari. Eesti oli 2009. aastal ÜRO majandus- ja sotsiaalnõukogu (ECOSOC) humanitaarabi valdkonna eest vastutavaks asepresidendiks ning 2009–2010 aastal juhtis Eesti koos Irimaaga üleilmselt suurimaid humanitaarabidoonoreid ühendavat hea humanitaardoonorluse (GHD) gruppi.

Õiguslik alus

Eesti humanitaarabi tegevuse alusdokumentideks on Riigikogus 15. jaanuaril 2003 heaks kiidetud “Eesti arengukoostöö põhimõtted” ning käesolev arengukava. Vabariigi Valitsuse seadus ja välissuhtlemisseadus sätestavad täpsemalt humanitaarabi andmise mehhanismid ning Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2010 määrusega „Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord“ on reguleeritud humanitaarabitoetuste eraldamise tingimused (sh nõuded taotlejale ja taotlusele). 1. septembril 2010 jõustunud päästeseadus ning 2011. aastal jõustuv tsiviilmissioonide seadus reguleerivad Eesti päästemeeskonna või selle liikmete lähetamist päästetöödele

katastroofipiirkondadesse. Humanitaarabi andmise otsustab välisminister ja Eesti päästemeeskonna saatmise otsustab välisminister kooskõlastatult Siseministeeriumiga.

Rahalised vahendid

Humanitaarabi andmiseks on vahendid ette nähtud Välisministeeriumi eelarves ühisel arengu- ja humanitaarabi vahendite real. 2007. aastal eraldati Välisministeeriumi eelarvest humanitaarabiks 0,44 miljonit eurot, 2008. aastal 1,44 miljonit eurot ja 2009. aastal 0,69 miljonit eurot.

Institutsioonid

Vabariigi Valitsuse seaduse ja välissuhtlemisseaduse kohaselt vastutab humanitaarabi andmise ja selle koordineerimise eest Välisministeerium. Riigisisesele partneriteks olnud Siseministeeriumi haldusalas olev Päästeamet, kes vastutab Eesti päästemeeskonna (EDRT) ettevalmistamise ja väljasaatmise eest, ning Eesti Punane Rist ja MTÜ Mondo, kes on edastanud Eesti humanitaarabi looduskatastroofi või konflikti tõttu kannatanud piirkondadesse.

STRATEEGILINE EESMÄRK 2: loodus- või inimtegevusest põhjustatud katastroofides kannatanute päästmine ja abistamine, samuti nimetatud olukordade ennetamiseks ja nendele reageerimiseks valmisoleku parandamine.

Meetmed:

- MEEDE 1: sihtotstarbeline humanitaarabi eraldamine – üleilmne humanitaarabi vajaduste analüüs ja humanitaarkriiside jälgimine; humanitaarabi osutamine kahepoolse abina või rahvusvaheliste organisatsioonide vahendusel tuginedes abivajava riigi, territooriumi või rahvusvahelise organisatsiooni abipalvele;
- MEEDE 2: rahvusvahelise humanitaarabi süsteemi toetamine – rahvusvahelise humanitaarabi süsteemi ja koordinatsiooni toetamine igaaastaste mittedihtotstarbeliste rahaliste annetuste kaudu rahvusvahelistele humanitaarabiorganisatsioonidele (sh OCHA, UNDAC, CERF, UNHCR, ICRC). Euroopa Liidu humanitaarabi tegevuste rahastamine Eesti sissemaks kaudu EL eelarvesse; EL kui humanitaarabidoonori aktiivsuse kasvu toetamine; osavõtt rahvusvahelisest päästekoostööst, tõhustades seeläbi rahvusvahelist humanitaarabi süsteemi ja osaledes selle koordineerimises; aktiivne osalemine hea humanitaardoonorluse grupi töös; OCHA DSGs osalemise ettevalmistamine;
- MEEDE 3: Eesti valmisoleku ja võimekuse parandamine – Eesti humanitaarabi osutavate institutsioonide rahvusvahelistele humanitaarkriisidele reageerimise toetamine, nende võime kasvatamine ja arendamine, sh Eesti päästemeeskonna ja selle liikmete rahvusvahelise reageerimisvõimekuse arendamine; Välisministeeriumi ametnike koolitamine, sealhulgas praktikavõimaluste loomine rahvusvaheliste organisatsioonide juures; rahvusvahelise humanitaarõiguse (IHL) ja humanitaarabi andmise põhimõtete ning viiside alane teavitamine;
- MEEDE 4: humanitaarabi andmise regulaarne hindamine – Eesti humanitaarabi poliitika hindamine, silmas pidades tegevuste kooskõla hea humanitaardoonorluse põhimõtetega (GHD);

- MEEDE 5: ennetustegevuste toetamine – arenguriikide toetamine kriisideks valmisoleku parandamiseks ja kriiside ennetamiseks; partnerriikide institutsioonide kriisideks valmisoleku võime tõstmine kahepoolsete projektide ettevalmistamise, rahastamise ja elluviimise kaudu; rahvusvaheliste organisatsioonide sellekohase tegevuse toetamine.

5. Rahalised vahendid

Eesti ametlik arenguabi jõuab 2010. aastal tasemini 0,1% RKPst (Tabel 1), mis on vastavuses Vabariigi Valitsuse 2005. aasta maikuu otsusega, mil sätestati eemärgiks saavutada 2010. aastaks ametlikuks arenguabi tasemeks vähemalt 0,1%.

TABEL 1: Eesti riigieelarves arengukoostöök ja humanitaarabiks ettenähtud vahendid 2006–2010 (miljonit eurot aastas)

	2006	2007	2008	2009	2010*
RKP	12628	14507	14801	14022	13502
Ametliku arenguabi (arengukoostöö ja humanitaarabi) vahendite % RKPst	0,09	0,08	0,10	0,10	0,10
1. Ametliku arenguabi (arengukoostöö ja humanitaarabi) vahendite kogusumma	11,50	11,89	15,53	13,23	14,64
1.2 Arengukoostöö vahendid	9,46	9,84	12,33	10,93	12,27
1.2.1 Välisministeeriumi eelarves	1,15	1,85	3,64	2,43	3,07
1.2.2 Eesti sissemaksest EL eelarvesse	7,73	7,48	7,16	7,29	7,93
1.2.3 Euroopa Arengufond (EDF)*	-	-	-	-	-
1.2.4 Muud ministeeriumid, riigiasutused ja KOVd, sh:	0,54	0,66	1,53	1,21	1,28
1.3 Humanitaarabi vahendid	2,05	2,17	3,20	2,30	2,36
1.3.1 Sh Eesti sissemaksest EL eelarvesse (18%)	1,66	1,79	2,62	1,60	1,41

Vabariigi Valitsus on seadnud uueks eesmärgiks saavutada vähemalt 0,17% RKPst 2015. aastaks, liikudes Euroopa Liidu soovitusliku arengukoostöö rahastamise panuse suunas, mis on 0,33% RKPst 2015. aastaks.

TABEL 2: Eesti riigieelarves arengukoostööks ja humanitaarabiks kavandatud vahendid 2010–2015 (miljonit eurot aastas)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
RKP	13502	14147	14850	15613	16442	17026
% RKPst (valitsuse ettepanek 13.05.2010)*	0,104	0,119	0,143	0,149	0,162	0,176
1. Ametliku arenguabi (arengukoostöö ja humanitaarabi) vahendite kogusumma	14,00	16,97	21,31	23,28	26,76	30,06
1.2 Arengukoostöö vahendid	11,63	13,74	18,75	19,58	23,13	24,95
<i>1.2.1 Välisministeeriumi eelarves</i>	3,20	4,03	6,89	8,85	11,64	12,78
<i>1.2.2 Eesti sissemaksest EL eelarvesse</i>	7,93	6,39	6,77	6,97	6,97	6,97
<i>1.2.3 Euroopa Arengufond (EDF)</i>	-	1,66	1,92	1,92	1,92	1,92
1.2.4 Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon (IDA)	0,75	0,75	2,00	2,00	2,00	2,00
1.2.5 Teised ministeeriumid ja riigiasutused	0,89	1,89	2,94	1,09	1,15	1,28
1.3 Humanitaarabi vahendid	2,36	2,36	2,56	3,13	3,96	4,73
1.3.1 Eesti sissemaksest EL eelarvesse (18%)	1,41	1,41	1,47	1,53	1,53	1,53
1.3.2 Välisministeeriumi eelarves (25% arengukoostöö ja humanitaarabi vahenditest)	0,96	0,96	1,09	1,60	2,43	3,52

* Protsent RKP-st kasvab keskmiselt 0,014 protsendipunkti võrra aastas

Eesti käsitleb arenguabina kooskõlas OECD arenguabi komitee kriteeriumitega vaid arengumaadele suunatud abitegevusi. Ametliku arenguabi statistiline väljendus OECD arenguabi komitee kriteeriumite järgi, sealhulgas ka eelmainitud protsendilised näitajad, hõlmab järgmisi tegevusi: Välisministeeriumi arengu- ja humanitaarabi, osalemine rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel, teiste ministeeriumide arenguabi ja humanitaarabitegevused, maksed rahvusvahelistele arengu- ja humanitaarabi organisatsioonidele, sealhulgas liikmemaksud, arengu- ja humanitaarabiga seotud riigisisised teavitamistegevused, aga ka mõningad halduskulud. Suurima osa Eesti ametlikust arenguabist moodustab Eesti EL eelarvemakse osa, millest rahastatakse EL eelarve kaudu Euroopa Komisjoni arengukoostööd ja humanitaarabi. Alates 2011. aastast lisandub sellele Eesti sissemakse Euroopa Arengufondi.

6. Arengukava elluviimine ja juhtimine

Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonna arengukava elluviimise ja juhtimise eest vastutab Välisministeerium. Arengukavas sätestatud meetmete raames viivad tegevusi ellu peale Välisministeeriumi ka teised ministeeriumid ja nende allasutused, Riigikogu ning teised põhiseaduslikud institutsioonid, omavalitsusüksused, mittetulundussektor ja äri sektor.

Välisministeerium esitab igal aastal Vabariigi Valitsusele aruande valdkonna arengukava täitmise, arengukavas ja rakendusplaanis esitatud eesmärkide saavutamise ja meetmete tulemuslikkuse kohta. Selleks küsib Välisministeerium ka teiste arengukavaga seotud institutsioonide arvamust ning hinnangut elluviidud tegevuste vastavuse kohta arengukavas sätestatud eesmärkidele. Lisaks arvestab Välisministeerium otseselt arengumaadele suunatud arengukava eesmärkide ja tegevuste (projektid, rahvusvahelistele organisatsioonidele tehtavad toetused jt) korral ka partnerriikide ja sealsete partnerinstitutsioonide ning rahvusvaheliste arengukoostöö ja humanitaarabiga seotud organisatsioonide hinnangutega asjakohastes sektorites arengumaades tehtud edusammude kohta.

Välisministeeriumi eelarves olevate arengukoostöö ja humanitaarabi vahenditest rahastatavate tegevuste (arengukoostööprojektide) vastavust arengukava eesmärkidele ja tulemuslikkust hindab arengukoostöö komisjon kooskõlas õigusaktidega. Teiste ministeeriumide tegevuste osas toimub Välisministeeriumiga koostöö ja infovahetus.

Välisministeerium on koostanud kooskõlas teiste institutsioonidega rakendusplaani aastateks 2011-2012 ning jälgib selle täitmist ja arengukavas seatud eesmärkidele vastavust ning esitab igal aastal järgneva kahe aasta rakendusplaani.

Teised ministeeriumid informeerivad riigieelarve koostamise ajal Välisministeeriumi nende haldusalas eelolevaks eelarveaastaks kavandatavast arengukoostööst, mille põhjal Välisministeerium vajaduse korral muudab rakendusplaani. Lisaks esitavad teised ministeeriumid iga aasta esimeses kvartalis Välisministeeriumile kui Eesti arengukoostöö statistikat koguvale asutusele andmed eelneva aasta tegevuste kohta. Välisministeerium koostab selle põhjal ülevaate Eesti riigieelarveliste asutuste vahenditest, mida käsitatakse arengukoostöö osana OECD arengukoostöö komitee metoodika kohaselt, ning esitab selle OECD DACle.

Mõisted ja kasutatud lühendid

Ametlik arenguabi (*Official Development Assistance – ODA*) – termin, mis hõlmab arenguriikidele avalikust sektorist majandusliku arengu ja heaolu toetamiseks antavaid laene ja grante, sealhulgas humanitaarabi. Ametliku arenguabi määratlust ja sinna alla loetavad abitegevused otsustab OECD arenguabi komitee (DAC). Ametliku arenguabi terminist lähtuvalt kogub OECD ka rahvusvahelist arenguabi statistikat.

Arenguabi ehk arengukoostöö (*development aid/assistance/co-operation*) – üldtermin, mis hõlmab arenguriikidele antavat rahalist abi, oskusteabe edasiandmist (tehniline abi) ning materiaalselt abi kahe- või mitmepoolse koostöö korras.

Arenguriik (*developing country*) – riik, mis on Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) poolt sellisena märgitud arenguabi komitee (DAC) nimekirjas.

CERF (*Central Emergency Response Fund*) – ÜRO hädaabi keskfond.

DAC (Development Assistance Committee) – OECD arenguabi komitee.

Doonorriik (*donor country*) – riik, mis annab arengu- või humanitaarabi teisele riigile või regioonile.

ECHO (*European Community Humanitarian Office*) – Euroopa Liidu humanitaarabi büroo.

EDF (*European Development Fund*) – Euroopa arengufond, mille vahenditest rahastab Euroopa Komisjon Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani riikidele antavat abi.

EDRT (*Estonian Disaster Relief Team*) – rahvusvahelisel päästetööl ja demineerimistööl osalev eksperdirühm ehk Eesti päästemeeskond.

„FAO” (Food and Agriculture Organisation) – ÜRO Toidu- ja põllumajandusorganisatsioon

GEF (*Global Environmental Facility*) – üleilmne keskkonnafond.

GHD (*Good Humanitarian Donorship*) – hea humanitaardoonorluse initsiatiiv.

Humanitaarabi (*humanitarian aid*) – kriisiabi ja/või abi looduslike või inimese esile kutsutud õnnetuste tagajärgede leevendamiseks/kõrvaldamiseks.

IBRD (*International Bank for Reconstruction and Development*) – Rahvusvaheline Rekonstruktsiooni- ja Arengupank. Kuulub Maailmapanga Gruppi

ICRC (*International Committee of the Red Cross*) – Rahvusvaheline Punase Risti Komitee.

IDA (*International Development Association*) – Maailmapanga Gruppi kuuluv Rahvusvaheline Arenguassotsiatsioon.

„IFAD” (*International Fund for Agricultural Development*) – Rahvusvaheline põllumajandusarengu fond

IFRC (*International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies*) – Rahvusvaheline Punase Risti ja Punase Poolkuu Föderatsioon.

IHL (*International Humanitarian Law*) – rahvusvaheline humanitaarõigus.

IHP – *International Humanitarian Partnership* – Rahvusvaheline humanitaarpartnerlus

IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.

Inimarenguindeks (*Human Development Index – HDI*) – ÜRO arenguprogrammi (UNDP) näitaja, mis sünteesib numbriskaalal inimarengu 3 aspekti: eluiga, teadmised ja elatustase.

IMF (*International Monetary Fund*) – Rahvusvaheline Valuutafond.

Kahepoolne (bilateraalne) arengukoostöö (*bilateral development cooperation*) – arenguabi, mida doonorriik või doonorriigid koostöös annavad abisaajariigile.

Maailmapank (*World Bank – WB*) – IBRD ja IDA (vt eraldi). Maailmapanga Gruppi kuuluvad peale IBRD ja IDA veel Rahvusvaheline Finantskorporatsioon (*International Finance Corporation – IFC*) ja Investeeringute Vastastikuse Garanteerimise Agentuur (*Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA*) ning Rahvusvaheline Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskus (*International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID*).

Mitmepoolne (multilateraalne) arengukoostöö (*multilateral development cooperation*) – abi, mida saajariigile annavad rahvusvahelised organisatsioonid või nende vahendusel.

NIF (*Neighbourhood Investment Fund*) ehk EL naabruse investeerimisrahastu.

OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development*) – Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon.

OECD arenguabi komitee (*Development Assistance Committee – DAC*) – üks OECD erikomiteedest, mille eesmärgiks on suurendada arengumaadele kättesaadavaid vahendeid ja parandada nende kasutamise tõhusust. Selleks toetatakse abiprogramme ja koordineeritakse riikide arengukoostöötegevust.

OCHA (*United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*) – ÜRO humanitaarabi koordineerimise büroo.

OCHA DSG (*United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Donor Support Group*) – ÜRO humanitaarabi koordineerimise büroo doonorite toetusgrupp.

Ostujõupariteet (*PPP purchasing power parity*) – väljendab valuuta tegelikku ostujõudu ja erineb ametlikust valuuta vahetuskursist.

Prioriteetne partnerriik (*priority partner country*) – arenguriik, millega Eesti teeb tihedamat koostööd selle riigi arengu hüvanguks ning mis on sellisena arengukavas määratletud.

Partnerriik (*partner country*) – arenguriik, mille hüvanguks viib Eesti ellu arengukoostööprojekte ning mis ei ole määratletud partnerriigina.

PRSP – rahvusvaheliselt tunnustatud riiklik arengustrateegia, mis koostatakse kogu ühiskonda kaasates riiklike eesmärkide ja prioriteetide seadmiseks.

RKP (rahvuslik koguprodukt; *gross national income – GNI*) – teatud aasta jooksul riigi tootmistegurite loodud lõpptarbimisega kaupade ja teenuste kogusumma rahalises väljenduses.

SKP sisemajanduse koguprodukt; *gross national product* – GDP – riigi majandusterritooriumil aastas toodetud kaupade ja teenuste lisandväärtus turuhindades.

UNDAC (*United Nations Disaster Assessment and Coordination*) – ÜRO rahvusvaheline kriiside hindamise ja koordineerimise süsteem.

UNDP (*United Nations Development Programme*) – ÜRO arenguprogramm.

UNEP – (*United Nations Environment Programme*) – ÜRO keskkonnaprogramm.

UNICEF (*United Nations Children's Fund*) – ÜRO lastefond.

UNIFEM (*United Nations Development Fund for Women*) – ÜRO naiste arengu fond.

UNHCR (*United Nations High Commissioner for Refugees*) – ÜRO pagulaste voliniku amet.

„WFP” (*World Food Programme*) – Maailma Toiduprogramm

WTO (*World Trade Organisation*) – Maailma Kaubandusorganisatsioon.

ÜRO (*United Nations – UN*) – Ühinenud Rahvaste Organisatsioon.